การประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

A Needs Assessment for Promoting Active Learning Management Competency of Pre-Teachers, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

Received: September 10, 2025
Revised: September 18, 2025
Accepted: October 28, 2025

ภาสุดา ภาคาผล*
Pasuda Pakapol

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ1) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา 2) ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างได้แก่ อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบบสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร $PNI_{Modified}$ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเหมือนกันในสองลำดับแรก คือ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก 2) ความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษามีความคิดเห็นว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรได้รับการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มเติมในประเด็นหลักการและวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน และการจัดการชั้นเรียน 3) แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่าการส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (M = 4.51, S.D. = 0.44) อยู่ในระดับมากที่สุด

*อาจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Lecturer Dr., Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand
Corresponding Author E-mail Address: pasuda.p@rumail.ru.ac.th

คำสำคัญ : การประเมินความต้องการจำเป็น/ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้/ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก/ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the need for promoting active learning management competency among pre-teachers from university supervisors, supervising teachers, and pre-teachers, 2) examine the opinions of university supervisors, supervising teachers, and pre-teachers regarding the promotion of active learning management competency, and 3) investigate guidelines for promoting active learning management competency among pre-teachers. The sample consisted of 360 university supervisors, supervising teachers, and pre-teachers. The research instruments included the university supervisors', supervising teachers', and the pre-teachers' questionnaire, a focus group form, and a questionnaire of guidelines to promote active learning management competency. The data were analyzed by mean, standard deviation, percentage, $PNI_{Modified}$ and content analysis. The research findings were as follows: 1) The first priorities for promoting active learning management competency, as identified by the university supervisors, supervising teachers, and pre-teachers, were assessment and evaluation, as well as the preparation of active learning lesson plans. 2) The opinions of university supervisors, supervising teachers and pre-teachers regarding the promotion of active learning management competency among pre-teachers should be further encouraged in the following areas; principles and methods of active learning, accuracy in subject content, and classroom management. 3) The guidelines for promoting active learning management competency among pre- teachers revealed that competency in conducting active learning activities (M = 4.51, S.D. = 0.44) was at the highest level.

Keywords : Needs Assessment/ Teaching Competency/ Active Learning Management/ Pre-Teachers

บทนำ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2019) และข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 คุรุสภา (Teachers' Council of Thailand, 2020) กำหนดไว้ว่าการผลิตบัณฑิตครูจะต้องผ่านกระบวนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาและผ่านเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติการสอนตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนดไว้เพื่อให้บัณฑิตครูสามารถออกไปเป็นผู้ประกอบ

วิชาชีพครูที่มีคุณภาพสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นนโยบายทางการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการพยายามพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับครูและผู้สอนในปัจจุบันคือ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวคิดหรือมโนทัศน์สำคัญเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผู้เรียนมิได้เป็นผู้รับความรู้หรือข้อมูลที่ผู้อื่นถ่ายทอดมาให้เท่านั้น ผู้เรียนจะต้องเป็นฝ่ายรุก คือ มีความตื่นตัวที่จะต้องศึกษา จัดกระทำข้อมูล และสร้างความเข้าใจใจข้อมูล หรือความรู้นั้น ๆ ให้แก่ตนเอง เพื่อทำในสิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งในกระบวนการสร้างความเข้าใจให้แก่ตนเองจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2020) ซึ่งสอดคล้องไปกับพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (Dechakup, 2015) ที่ได้อธิบายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กมีส่วนร่วมทำกิจกรรม หรือทำการทดลองผ่านสื่อการเรียนรู้ มีการบูรณาการสุนทรียภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต้องเริ่มด้วย 1) การวิเคราะห์รายวิชาและหน่วยการเรียนรู้พร้อมกับเนื้อหาที่จะสอน 2) ออกแบบการสอนและเขียนแผนฯ 3) ใช้การประเมินหลากหลายวิธี 4) การเตรียมเรื่องการจัดการชั้นเรียนเพื่อสร้างวินัยเชิงบวก ในขณะที่นนทลี พรธาดาวิทย์ (Phonthadawit, 2018) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่า ไม่ได้เป็นรูปแบบที่ตายตัวแน่นอน แต่ขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมในห้องเรียนซึ่งผู้สอนต้องนำไปปรับใช้ ผู้สอนบางคนอาจต้องใช้วิธีการสอนหลากหลายวิธีในห้องเรียนเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แต่ผู้สอนบางคนก็อาจเพิ่มเติมวิธีสอนจากหลักการเพียงเล็กน้อยก็สามารถทำให้เป็นห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้

การประเมินความต้องการจำเป็น (Need Assessment) เป็นการประเมินบริบทเพื่อให้เข้าใจสภาพที่เป็นอยู่และความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการสนองตอบ และยังสามารถช่วยระบุปัญหาที่เป็นปัญหาอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้แก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผลที่ได้จากการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นข้อมูลที่สะท้อนสภาพบริบทที่เกิดขึ้นจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การวางแผนการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงและสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นยังสามารถนำมาช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้มีความชัดเจนและมั่นใจได้ว่าวัตถุประสงค์นั้นสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานและองค์กรสุวิมล ว่องวาณิช (Wongwanich, 2019)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นและแนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อจะได้นำข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีต่อการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

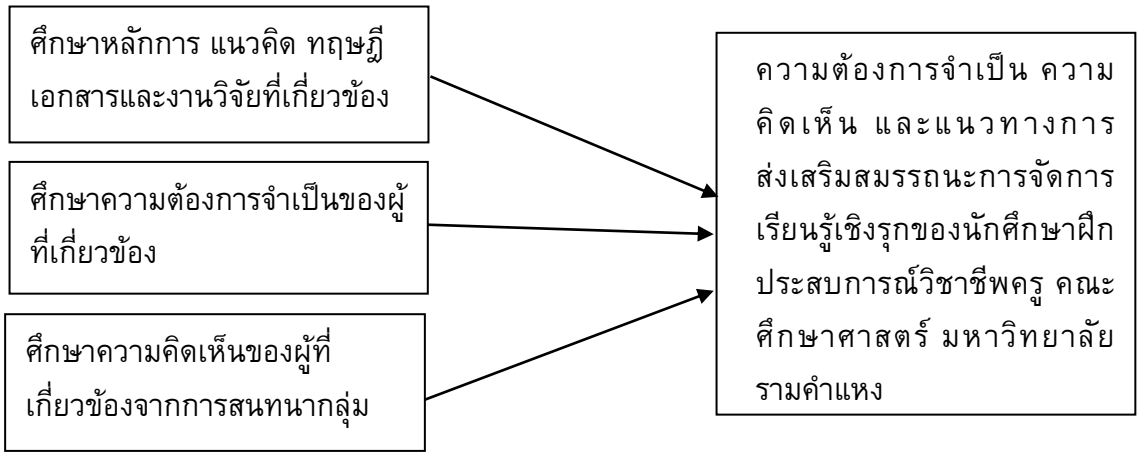
การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การประเมินความต้องการจำเป็น คือผลต่างระหว่างสภาพจริงที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็น จากนั้นจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างนั้น แล้วเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาแก้ไข เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก โดยกระบวนการในการการประเมินความต้องการจำเป็น ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การระบุความต้องการจำเป็น 2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และ 3) การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาความต้องการจำเป็น อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (Suwatanapornkul, 2018) และสุวิมล ว่องวาณิช (Wongwanich, 2019)

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ ลักษณะและพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการใช้ความรู้ความเข้าใจและทักษะที่มีอยู่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกถึง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบครบถ้วน โดยแต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกถึงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในขณะที่ผู้สอนมีการใช้คำถามในการจัดกิจกรรมการเรียนและส่งเสริมทักษะการคิด มีการยกตัวอย่างสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง 3) การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกถึงการเลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และ 4) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกถึงการใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง วารินท์พร ฟันเฟื่องฟู (Fanfuengfoo, 2020) และสุพรรณิกา สุทธหลวง (Sutthalung, 2022)

จากการศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอกรอบแนวคิดของการวิจัยดังแผนภาพต่อไปนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment Research) การศึกษาใช้วิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์นิเทศสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 50 คน 2) ครูพี่เลี้ยง ครูพี่เลี้ยงของโรงเรียนเครือข่ายคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 100 คน และ3) นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ลงทะเบียนเรียนวิชา CTL5001 วิชา CTL5002 วิชา EDU4001 และวิชา EDU4003 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 605 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 3 กลุ่มที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างจากสูตรคำนวณของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้แก่ 1) อาจารย์นิเทศก์ เป็นอาจารย์นิเทศคณะศึกษาศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่คุรุสภากำหนด สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 44 คน 2) ครูพี่เลี้ยง เป็นครูพี่เลี้ยงของโรงเรียนเครือข่ายคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่คุรุสภากำหนด สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 80 คน และ 3) นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ลงทะเบียนเรียนวิชา CTL5001 วิชา CTL5002 วิชา EDU4001 และวิชา EDU4003 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 236 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นแบบบันทึกสาระสำคัญและรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผลจากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 1.00

2. แบบสอบถามความต้องการจำเป็น เป็นการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และมีส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยแบบสอบถามความต้องการจำเป็นแบ่งออกเป็น 2 ได้แก่ 2.1) แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงและ 2.2) แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผลจากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

3. แบบสนทนากลุ่ม เป็นการบันทึกรายละเอียดและข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม โดยแบบสนทนากลุ่มมีคำถามประเด็นการสนทนา (Discussion) จากผลการตอบจากแบบสอบถามมาสร้างเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นและแนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีจำนวน 5 ข้อ โดยผลจากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 1.00 โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีทั้งหมด 7 คน ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศฝ่ายมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 2 คน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 2 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

4. แบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยแบบสอบถามมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และมีส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยผลจากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ(IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการจำเป็นและแบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อส่งไปยังหน่วยงานของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อส่งไปยังหน่วยงานของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการติดต่อประสานงานเพื่อเรียนเชิญและนัดหมายกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มตามประเด็นการสนทนาที่กำหนด โดยผู้วิจัยบันทึกข้อมูลและบันทึกภาพในการสนทนา แล้วนำข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของอาจารย์นิเทศก์ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.1 ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา

ตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง การประเมินและการจัดลำดับความต้องการจำเป็นผ่านมุมมองอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง

ที่	ด้าน	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI modified	อันดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	การจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก	3.62	0.55	มาก	4.70	0.44	มากที่สุด	0.30	2
2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.61	0.60	มาก	4.68	0.47	มากที่สุด	0.30	3
3	การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้	3.65	0.65	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด	0.29	4
4	การวัดและประเมินผล	3.58	0.62	มาก	4.67	0.49	มากที่สุด	0.31	1

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผ่านมุมมองของอาจารย์นิเทศก์ครูพี่เลี้ยง พบว่า มีความต้องการจำเป็นในทุกด้าน ($PNI_{Modified} > 0.2$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.31$) รองลงมาคือ ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{Modified} = 0.30$) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{Modified} = 0.30$) และการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.29$) ตามลำดับ นั่นคือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผ่านมุมมองของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง มีความต้องการจำเป็นด้านการวัดและประเมินผลอย่างเร่งด่วนมากที่สุด

1.2 ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ตารางที่ 2 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง การประเมินและการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ที่	ด้าน	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI modified	อันดับ
		M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
1	การจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก	3.59	0.43	มาก	4.55	0.53	มากที่สุด	0.27	2
2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.68	0.45	มาก	4.54	0.60	มากที่สุด	0.23	4
3	การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้	3.59	0.51	มาก	4.52	0.66	มากที่สุด	0.26	3
4	การวัดและประเมินผล	3.55	0.56	มาก	4.53	0.64	มากที่สุด	0.28	1

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่า มีความต้องการจำเป็นในทุกด้าน ($PNI_{Modified} > 0.2$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.28$) รองลงมาคือ ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{Modified} = 0.27$) ด้านการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.26$) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{Modified} = 0.23$) ตามลำดับ นั่นคือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต้องการจำเป็นด้านการวัดและประเมินผลอย่างเร่งด่วนมากที่สุด

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกระหว่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงพบว่า มีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเหมือนกันในสองลำดับแรก คือ ด้านการวัดและประเมินผลและด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุกดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง		นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	
	PNI modified	อันดับ	PNI modified	อันดับ
การจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก	0.30	2*	0.27	2*
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	0.30	3	0.23	4
การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้	0.29	4	0.26	3
การวัดและประเมินผล	0.31	1*	0.28	1*

หมายเหตุ * ลำดับความต้องการจำเป็นตรงกัน

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีต่อการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มประกอบไปด้วยอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน (ครูพี่เลี้ยง) จำนวน 2 คน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 2 คน ซึ่งมีประเด็นในการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรได้รับการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเนื่องจากหากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกจะช่วยให้ชั้นเรียนมีความตื่นตัว เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้งยังส่งผลต่อตัวนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยตรงเพราะนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะได้ฝึกใช้รูปแบบและวิธีจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น และยังส่งผลในระยะยาวคือสามารถใช้ความรู้และความสามารถที่มีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้

ประเด็นที่ 2 ปัญหาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าปัญหาที่เป็นสาเหตุหลักและส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ คือนักศึกษามีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในหลักการและวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและปัญหาความไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอนดังนั้นจึงส่งผลต่อการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม การใช้สื่อ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ประเด็นที่ 3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ควรส่งเสริมให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าประเด็นที่ควรพัฒนาให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคือ หลักการและวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม การใช้สื่อ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ในการสนทนากลุ่มยังได้มีการเสนอประเด็นที่ควรพัฒนาเพิ่มเติมให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคือการจัดการชั้นเรียน

ประเด็นที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นสิ่งที่ดี และควรจัดการฝึกอบรมก่อนนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูออกไปฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

ประเด็นที่ 5 รูปแบบการจัดอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า รูปแบบการจัดอบรมควรเป็นแบบผสมผสานวิธีโดยกิจกรรมในการฝึกอบมควรต้องมีการฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก แล้วให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อที่นักศึกษาจะได้นำไปพัฒนาตนเองในการออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาต่อไปได้

3. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.1 ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าเฉลี่ย (Mean) มีค่าตั้งแต่ 4.40 - 4.51 โดยมีค่าเฉลี่ยของด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสูงที่สุด (M = 4.51, S.D. = 0.44) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ (M = 4.48, S.D. = 0.50) อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (M = 4.44, S.D. = 0.44) อยู่ในระดับมาก และด้านการวัดและประเมินผล (M = 4.40, S.D. = 0.50) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	M	S.D.	ระดับ
การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.44	0.44	มาก
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	4.51	0.44	มากที่สุด
การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.48	0.50	มาก
การวัดและประเมินผล	4.40	0.50	มาก

3.2 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.2.1 รูปแบบหรือวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ต้องการพัฒนา พบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ต้องการพัฒนามากที่สุดใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเรียนรู้แบบใช้เกม (ร้อยละ 69.92) รองลงมา คือ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (ร้อยละ 68.64) และ การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (ร้อยละ 62.29) ตามลำดับ

3.2.2 หลักสูตร ช่วงเวลา และรูปแบบการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยจัดเป็นหลักสูตรเร่งรัดภายใน 2-3 สัปดาห์ (ร้อยละ 54.24) ในประเด็นช่วงเวลาฝึกอบรม พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการฝึกอบรมในช่วงเย็นวันจันทร์หลังเรียนวิชาสัมมนาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ร้อยละ 44.49) และประเด็นรูปแบบการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการฝึกอบรมในรูปแบบออนไลน์ (Online) (ร้อยละ 54.66)

3.2.3 เนื้อหาสาระการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต้องการฝึกอบรมในหัวข้อต่อไปนี้เป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดการชั้นเรียนและการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ (ร้อยละ 63.56) รองลงมา คือ หลักการสำคัญการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (ร้อยละ 51.27) การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (ร้อยละ 50.85) ตามลำดับ

3.2.4 กิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการกิจกรรมการฝึกอบรมในรูปแบบการทำกิจกรรมกลุ่มมากที่สุด (ร้อยละ 55.508) รองลงมา คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ร้อยละ 52.54) และการฝึกปฏิบัติ (ร้อยละ 52.12) ตามลำดับ

3.2.5 สื่อและแหล่งการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการการใช้สื่อในการฝึกอบรม ได้แก่ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในรูปแบบเอกสารมากที่สุด (ร้อยละ 70.34) รองลงมา คือ สื่อคอมพิวเตอร์ (PPT) (ร้อยละ 68.22) คลิป (ร้อยละ 66.53) และสื่อสิ่งพิมพ์น้อยที่สุด (ร้อยละ 52.54) ตามลำดับ

3.2.6 การวัดและประเมินผล พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการการวัดและประเมินผลในรูปแบบการทดสอบมากที่สุด (ร้อยละ 65.25) รองลงมา คือ การนำเสนองาน (ร้อยละ 52.12) การสังเกต (ร้อยละ 51.70) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา (ร้อยละ 51.27) การประเมินภาระงาน (ร้อยละ 33.90) และการประเมินการสอนแบบจุลภาค (Micro-Teaching) น้อยที่สุด (ร้อยละ 11.44) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของอาจารย์นิเทศก์ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่า มีความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเหมือนกันในสองลำดับแรก คือ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา จันทรประสาน (Chanprapas, 2017) พบว่า สภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็นรวมทุกด้านมีค่าเท่ากับ .21 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.24) รองลงมาเป็นด้านความรู้ (.21) และด้านคุณลักษณะ (.17) ตามลำดับ

ในขณะที่ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุกมีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่สอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ponce (2024) พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ แต่นักศึกษาประสบปัญหาในการจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นเรื่องท้าทายในประเด็นของการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินองค์ความรู้เรื่องแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในระดับมากที่สุด แต่การจะนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลได้นั้นต้องอาศัยประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ ดังนั้นจากผลการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ฝึกปฏิบัติจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ภายใต้การให้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์หรือการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนออกไปสอนในชั้นเรียนจริง

2. ความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีต่อการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การส่งเสริมสมรรถนะการ

จัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสำคัญและจำเป็น เนื่องจากนักศึกษามีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในหลักการและวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและปัญหาความไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอนดังนั้นจึงส่งผลต่อการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม การใช้สื่อ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรจันทร์ ภูทะวัง และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ (Phuthawang and Julsuwan, 2023) ที่พบว่า ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยลำดับความต้องการจำเป็นด้านการออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้สื่อและพัฒนาสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามลำดับ และสอดคล้องกับพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร, กาญจน์ เรืองมนตรี และราตรี เลิศหว้าทอง (Chansirisil, Ruangmontri, and Loetwathong, 2023) ที่กล่าวถึงความสำคัญของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไว้ว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหรือ Active Learning เนื่องจากครูต้องสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและมีความเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการสมอง ให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด พิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

3.1 แนวทางทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น ควรจัดการฝึกอบรมก่อนนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูออกไปฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยรูปแบบการจัดอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรออกแบบกิจกรรมการอบรมแบบผสมผสานวิธี ซึ่งกิจกรรมในการฝึกอบมควรต้องมีการฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก แล้วให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อที่นักศึกษาจะได้นำไปพัฒนาตนเองในการออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาต่อไปได้ สอดคล้องกับ Dogani (2023) ที่กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูมีหลากหลายวิธี เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน การศึกษาด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นต้น

3.2 แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการหลักสูตรเร่งรัดภายใน 2-3 สัปดาห์ โดยฝึกอบรมในช่วงเย็นวันจันทร์หลังเรียนวิชาสัมมนาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และฝึกอบรมในรูปแบบออนไลน์ (Online) โดยรายละเอียดในการฝึกอบรมประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหาสาระการฝึกอบรมประกอบด้วย หัวข้อการจัดการชั้นเรียนและการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ หลักการสำคัญการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม ได้แก่ รูปแบบการทำกิจกรรมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติ 3) ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ เอกสาร สื่อคอมพิวเตอร์ คลิป 4) ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ การทดสอบ การนำเสนองาน และการสังเกต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิกร แก้วทอง (Kaewthong, 2020) ที่พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ โดยหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.59, S.D. = 0.22) และมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพเชิงผลลัพธ์ (E1/E2) เท่ากับ 81.52/80/78 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งรายละเอียดหลักสูตรการฝึกอบรมสร้างเสริมสมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฯ ด้านเนื้อหาประกอบด้วยหัวข้อ 1) การสร้างนวัตกรรมและการวิจัยในชั้นเรียน 2) การวัดและประเมินผลการศึกษา และ 3) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สำหรับด้านการฝึกอบรม ใช้วิธีการฝึกอบรมโดยให้วิทยากรบรรยายหลักการและแนวคิดหลัก จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฝึกปฏิบัติ ทำกิจกรรมเสริมทักษะปฏิบัติ ทำกิจกรรมกลุ่ม รับคำแนะนำจากวิทยากร แล้วสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม คือ เอกสารการฝึกอบรม ประกอบด้วยเนื้อหา ใบงาน และใบกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันผลิตครูและหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามประเด็นข้อค้นพบของงานวิจัยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนักศึกษาจะได้มีความเข้าใจอย่างลุ่มลึกและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการฝึกปฏิบัติไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้

2. สถาบันผลิตครูและหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา และการฝึกอบรมควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

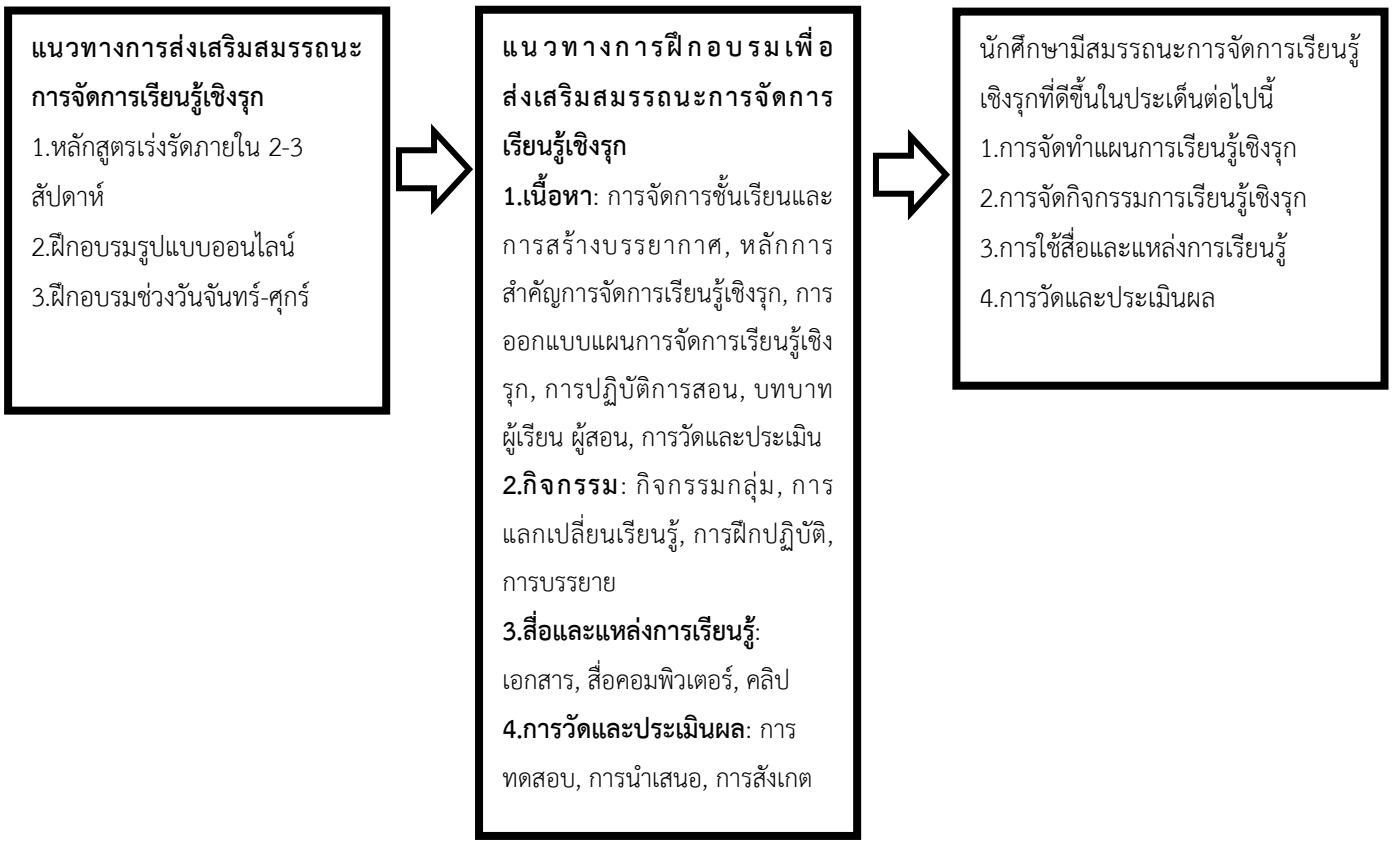
1. ควรมีการศึกษาและวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. ควรมีการศึกษาพัฒนาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องหลังจากฝึกอบรมจนนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาสำเร็จ

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสมรรถนะการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรูปแบบของการฝึกอบรม ซึ่งหากนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปพัฒนาต่อยอดเป็นหลักสูตรฝึกอบรมหรือหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก็จะช่วยให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น และช่วยพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงออกมาเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีงบประมาณ 2566 จากคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

References

Chansirisil, P., Ruangmontri, K., and Loetwathong, R. (2023). Teachers' Competency in Active Learning Management for Educational Quality in The New Era. *Panyapat Social Science Journal, 5*(2), 375–388. (in Thai)

Dechakup, P. (2015). *Learning Management in the 21st Century.* (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)

Fanfuengfoo, W. (2020). Active Learning Management Competency of Teacher Professional Students. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Sciences), 10*(3), 193–202. (in Thai)

Kaewthong, S. (2020). *Development of a Training Curriculum to Enhance Competency in Teaching Practicum of Teacher Education Students in Physical Education at Rajabhat University.* [Doctoral dissertation]. Srinakharinwirot University. (in Thai)

Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3): 607-610.

Ministry of Education. (2019). *Announcement of the Ministry of Education on Qualification Standards for Bachelor's Degrees in Education (Four-Year Program) B.E. 2562 (2019).* Royal Thai Government Gazette, 136 (Special Issue 56 Ng), 12. (in Thai)

Ponce, L. O. (2024). Assessing the Lesson Planning Knowledge of Pre-Service Teachers in One College of a Philippine State University. *ISRG Journal of Education Humanities and Literature, 1*(3), 48–56.

Office of the Education Council. (2020). *Competency-Based Active Learning Management.* Nonthaburi: Century Co., Ltd. (in Thai)

Phonthadawit, N. (2018). *Active Learning Management.* (2nd ed.). Bangkok: Triple Education. (in Thai)

Phuthawang, P., and Julsuwan, S. (2023). Needs for Enhancing Active Learning Management Competency of Primary School Teachers under the Office of the Basic Education Commission. *MCU Social Science Review, 12*(5), 103–115. (in Thai)

Sutthalung, S. (2022). *Development of a Training Curriculum to Enhance Active Learning Management Competency using Mentoring and Coaching Processes for Primary School Teachers.* [Doctoral dissertation]. Naresuan University. (in Thai)

Suwatanapornkul, I. (2018). *Educational Research: Concepts and Applications.* Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)

Teachers' Council of Thailand. (2020). *Announcement of the Teachers' Council of Thailand on Details of Knowledge Standards and Professional Experience of Teachers under the Teachers' Council Regulations on Professional Standards (No. 4), B.E. 2562 (2019).* Royal Thai Government Gazette, 137(Special Issue 109 Ng), 10–14. (in Thai)

Wongwanich, S. (2019). *Needs Assessment Research.* (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)